

Wiadomości krajowe.

Uwiedomienie

C. K. Rządu krajowego.

Najjaśniejszy Pan raczył najwyższą uchwałą z dnia 26go Lutego r. b. następujące nadać przywileja:

1) Aloizemu Pach C. K. Koncepciście nadwornemu w Wiedniu na Rossen pod Nrem. 82. mieszkającemu, na wynalazek, że machiną do siania, której mechanizm od znanych dotąd machin takowych jest istotnie różny i w swoim układzie prościejszy, trwalszy i tańszy, nie tylko cztery główne gatunki ziarna, jak to: żyta, pszenicy, ięczmienia i owsa, ale także inne nasiona osobliwie na równinie, a nawet na stoczysłem polu równo i gęsto lub rzadko siane być mogą, że przytém zasiew taką machiną najmniejszego gatunku trzech stóp szerokości, z machiną zaś największego obwodu 2 sążnia szerokości oskuteczniejszy i broń lub ekstirpatorem złączonymi z machiną zaraz zawłoczony być może i że przez użycie tej maszyny oszczędza się nasienia, czasu i roboty; przywilej na dwa lata;

2) Józefowi Haszlach mieszczaninowi i kucharzowi w Wiedniu na nowéj Wideni przy ulicy ceglarskiej pod Nrem. 452 mieszkającemu na poprawę wszystkich gatunków młynów, foluszów, stęp i t. p. przez co takowym bardzo małą siłą nadany być może, albowiem, z ledzi są w stanie, cały dzień bez szerególnego utrudzenia się, taki młyn pędzić, na 3 lat; tego dotąd kilka koni potrzebowano, na 3 lat;

3) Józefowi Scheidtenberger, właścicielowi domu w Villach na wynalazek robienia z papieru i skóry kapeluszków lakierowanych, tanich, każdemu wpływowi odmian pomistrza opierających się i szczególnie pięknych i trwałych, na pięć lat;

4) Wawrzyńcowi Altlehner, mieszczaninowi i dachówkarszowi w Wiedniu na Schöckiem polu pod Nrem. 222. mieszkającemu, na wynalazek »pokrywania dachów, dachówką, na sposób wcale nowy i szczególnie do tego użyteczną, które pokrycie dachu w porównaniu z dotychczasowem pokryciem dachówką albo

gantami, a w porównaniu z pierwszym więcéj jak o trzecią część taniej przychodzi, daleko trwalsze jest i dla szczelności w ciskananiu się wiatru, deszczu i śniegu nie podlega, kosztowne pokrywanie miedzią brzegów i ixów niepotrzebném czyni i tylko rzadko kiedy, a i wtedy tylko mało znaczący i mało kosztowny reparaacyi potrzebnie, a nawet na zrębach czyli więzaniach dachowych, które wprzód gantą pokryte były i jeszcze nie w bardzo złym stanie znajdują się, wzmocniwszy je nieco, użyć się daie; i nakoniec przy nowych więzaniach budynków zwyczajnych oszczędność lat i drzewa moonego osiąga się, na pięć lat;

5) Gotfrydowi Lütge, mieszczaninowi i majstrowi tońskiemu w Wiedniu w Leopoldszladzie pod Nrem. 314 w sklepie nad fossą i pod Nrem. 1134 pod dwoma złotymi barankami, na wynalazek oza pomocą właściwéj knepłowanie uchyłający maszyny robienia precyków i biczów pięknych, trwałych i w porównaniu z robionemi dotąd w kraju tańszych, które nad to przez wyższy stopień sprzężystości, przez czystość roboty i trwałość przymocowanych do nich śmig odszczególnią się, na 5 lat;

6) Ferdynandowi Gersch, koloryście w Penzing pod Nrem. 147 mieszkającemu, na wynalazek »przez użycie kompozycyi wybitania na sposób ostindyjski i angielski materyy iedwabnych i chustek, tudzież materyy bawełnianych, a to daleko prędzej, jak zwykle i tym sposobem, że miayca kompozycyją powlaczoną, pierwotny kolor biały materyy czysto zachowują; że przy materyjach bawełnianych żadnego blichu nie potrzeba, i że dwa i trzy kolory w iednym deseniu wyrazić można, na pięć lat;

7) Szczępanowi Ziegler i jego synom Jerzemu i Janowi, fabrykantom materyy iedwabnych, aksamitów, muszlinów i chustek, mieszczącym w Wiedniu, Mariahilf przy ulicy Rittergasse pod Nrem. 107 i 108 na poprawę ich machiny deseniowéj, za pomocą której na materyjach iedwabnych, aksamitach, muszlinach i chustkach, podług każdego do machiny stosującego się rysunku, dwanaście i więcéj deseniów bez natężenia i nie potrzebnego, aby de-

sen nakładać, albo aby robotnik miejsce w warsztacie opuszczał, za jednym pociągnięciem klamby albo zasuwki wyobrazić można, przez co oszczędzenie roboty i płacy, a zatem i większa taniość wyrobu zysknie się, na 5 lat;

8) Janowi Streicher, uprzywilejowanemu fabrykantowi klawikordów w Wiedniu przy gościńcu krajowym w ulicy węgierskiej pod Nrem. 371. mieszkającemu, na wynalazek wu fortepiana prosto stojącego, w którym siekierki od klawiszów oddzielne, przez długie laseczki (abstrakty) poruszone bywają, zaaplikowawszy prostą mechanikę, do każdego tonu kotawę dodać, aito tak, że tenże sam klawisz swoją własną siekerkę i ową najbliższą oktawę uderza, przez co przy należytem zastosowaniu (ponieważ mechanikę tę dowolnie, jak mutacyi użyć można) skutek muzyczny własnego rodzaju osiąga się, na pięć lat;

9) Józefowi Bachmüller, fabrykantowi szenilów w Wiedniu na polu Szchockiem w domu własnym pod Nrem. 292 mieszkającemu, na poprawę, że ón na zwyczajnym warsztacie wodnym, za pomocą wynalezionego właściwego przygotowania wstęgi szenilowe, z których potem wszystkie gatunki szenilów robią się, w tymże samym czasie, jak przy dotąd zwykłym sposobie robienia na warsztatach ręcznych, w ośm razy większej ilości, w lepszym gatunku i z mniejszym użyciem siły wyrabia, na 5 lat.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Londyńskie z d. 6. Lipca zawierają względem najnowszych wypadków w Peru co następuje:

»Dzisiaj rano, kilku domów handlowych odebrało listy z Kallao i Limy z dni pierwszych Marca: Już nie masz wątpliwości o zupełnej klęsce Boliwara i zwycięstwie wojska Królewskiego w Peru. Spisek, w skutek którego oddano zamek Hiszpanom, nie był dziełem czarnych, lecz kilku Hiszpańskich jeńców w związku z Portugalskimi żołnierzami, którzy przybywszy z brzegów La Plata przyjęli służbę w wojsku niepodległych. W d. 27. Lutego opuścili niepodlegli Limę; Stolicę tę ośadziło wojsko Hiszpańskie w d. 29. wliczbie 1000 ludzi.«

»Boliwar pisał do Kongresu (Kolumbijskiego, lub Peruwianskiego?) prosząc o uwolnienie. Czyni ón to zвычайnie co dwa lub trzy lata; dotąd, zawsze Ind na niego o zatrzymanie Władzy nalegał. Kongres Peruwianski mianował go na nowo Dyktatorem. Wyrok,

który mu tę Władzę nadał, brzmi w sposobie następującym: Kongres przewodzący Peruwianski w wykonaniu powierzonej mu zвычайnej i nadzwyczajnej Władzy, i z uwagi: 1) iż byłoby to uchybieniem zaufania narodu w óm położonego, gdyby wszystkimi środkami w jego mocy będącemi nie zapewnił wolności owozyny, która przez poniesione nieszczęście Rzeożpospolitej nowym upadkiem jest zagrożona; 2) iż tylko Władza Dyktatora oddana w silne ręce, będące w stanie prowadzić wojnę, odpowiadającą szczególnemu oporowi nieprzyjaciół, może spełnić gorące życzenia Reprezentantów Narodu; 3) że, z uwagi zaszyłych okoliczności, poruczona Władza Liberatorowi Szymonowi Bolliwarowi na mocy wyroku z d. 10. Września r. z. do osiągnięcia zamierzonego celu niedostateczną; 4) że Rząd konstytucyjny osłabiałby bardzo dzielność mądrych środków takich dobro publiczne wymaga, bowiem potrzeba, aby wszystkie z jednego punktu wychodziły, aby się niezgadzało z wykonaniem rozmaitych wyższych Władz, pomimo ciągłego usiłowania i wielkich cnót patriotycznych W. Marszałka Don Jose Bernardo Tagle, Prezydenta Rzeożpospolitej, któremu też powiększają części winna swą niepodległość, a którego usiłowania zgodne z usiłowaniami Kongresu wyjącznie zawierają do pomyślności narodu; zatem postanowił i stanowi, co następuje: 1) Najwyższą polityczną i wojskową Władzą Rzeożpospolitej niniejszym połączoną jest w otobie Liberatora Szymona Boliwara. 2) Władza jego ma całą obiętość, iakię wymaga potrzeba Państwa. 3) Skoro Liberator obiermie Władzę oznaczoną mu niniejszym artykułem, wykonanie Władzy Prezydenta Rzeożpospolitej ustaie, póki nie będzie osiągnięty zamiar, iaki ogłoszenie niniejszego wyroku wstanie. Gdy zamiar ten, według zdania Liberatora będzie osiągnięty, Prezydent obiermie znowu swoją Władzę, nie licząc czasu zwieszenia do czasu Prezydentury konstytucyjną oznaczonego. 4) Artykuły Konstytucyi politycznej, ustawy, wyroki, sprzeciwiające się dobru i zbawieniu Rzeożpospolitej, (podczas Dyktatury) mają być nieważne. 5) Kongres jest odroczo-nym, a Liberator ma moc zwołania go, gdy w nadzwyczajnych przypadkach osądzi tego potrzebę. 6) Kongres poleca gorliwość, i jak Liberator przejęty jest o zachowanie praw ludu, aby, skoro dozwolą okoliczności zwołany był pierwszy Kongres konstytucyjny w mier-sce teraz rozwiązanego przewodzącego. Dnia w sali Kongresu w Limie d. 10. Lutego 1824.»

»Bąc, że Prezydent Tagle niekontent był

z zawieszenia swej Władzy, lub że pierwéj
rozkręcał spisek, słowem, niebawem prze-
szedł na stronę Hiszpanów. »

»Boliwar pod d. 13. Lutego wydał ode-
zwę w której oznajmia Peruwiańcom, że przy-
jął Dyktaturę. (Takową umieściliśmy w prze-
szłym numerze). Podenczas był on w Peti-
vilca, 80 mil Angielskich w stronie północ-
noy od Limy a około 300 mili w stronie po-
łudniowéj od Kolumbii. Tymczasem osądził
za potrzebę ieszcze dalej się cofnąć i w d. 11.
Marca główna jego kwatera była w Truxillo,
która to miasto iak wiadomo leży blisko granic
Kolumbijskich »

»W Truxillo wydał on także odezwę
(zobacz Nr. przeszły) dla zbicia fałszywych
domysłów, które roznieśli stronnicy Hiszpanów
o przyjeściu przez niego Władzy Dyktatorskiej
(względem zamiarów jego o Peru) »

»Pewną jest rzeczą, że wojsko Peruwiań-
skie opościlo Boliwara; że nie tylko większa
część krajów w posrodku położonych, ale i nad-
brzeżnych, jest w mocy Hiszpanów, i że oca-
lenie, czyli zdobycie na nowo iedynie od dziel-
ności Boliwara i waleczności wojsk Kolum-
bijskich zawisło. »

»Zdaje się, że stronnicy sprawy Hiszpań-
skiej, w Pasto, obwodzie północnym provin-
cyi Quito, toczą nieśko walkę, lecz reszta
provincyi spokojna. »

»Wice-Prezydent Kolumbijski, dał świet-
ny ucztę Angielskim Kommissarzom po onych
do Bogoty przybyciu. Chociaż mowy An-
gielskich Agentów przy téj sposobności miane
zamiaraję pochwały wytrwałości Kolumbiocy-
ków w dobieciu się niepodległości, iednak nie
nie masz, z czego by wniesć można o uznaniu
tego Państwa ze strony W. Brytanii. »

Gazeta Argus Buenos-Ayreska z d. 17.
Kwietnia zawiera co następuje: W d. 1. b. m.
przedsięwzięto peryodyczny wybór Jeneralne-
go Gubernatora, między 36 głosami było 26 na
stronę Don Gregorio de las Heras. — PP.
Parish i Griffiths przybyli na przedosta-
nie statku pocztowym i w d. 5. Kwietnia przed-
stawieni byli Ministrowi Spraw Zewnętrznych
P. Riva davi a pierwszy iako Jeneralny Konsul,
a drugi iako Wice-Konsul Angielski.

Kuryier Angielski z d. 10. Lipca za-
wiera list z Buenos-Ayres z d. 23. Kwiet-
nia, który bez przywiedzenia nowych faktów,
obciąża naturę wypadków zaszłych w Peru:

»Boliwar dopiąwszy ocala, iż Riva-
aguero został złożony a Torre-Tagles mia-

nowano Prezydentem Rzeczypospolitej Peru-
wianskiej, zdaje się, że miał nadzieję, na-
kłonić Wice-Króla Lazerna i Jenerala Kan-
terak obudwóch Konstytucjonistów, aby sta-
nęli na czele Rządu niepodległego i przyrzekł
cofnąć się ze swoim wojskiem, skoroby zu-
pełną niepodległość ogłosili. Skłanieli się oni
do tego, ponieważ pomimo późniejszych usług
obawiali się od Rządu Hiszpańskiego bardziej
kary iak nagrody za dawniejsze złożenie prze-
mocy Wice-Króla Pezuela i ogłoszenie Kon-
stytucyi Kortezów. Skoro zaś Lazerna i Kan-
terak dowiedzieli się o wystaniu okrętu Azyi
z wojskiem, postanowili przerwać te układy.
Podenczas zaszły okoliczności, oddające
twierdzę Kolską w moc Hiszpanów. Zaledwie
wzięcie Kalao spełniło nadzieję Kanteraka
i Lazerna, tedy stawil się im nowy nieprzy-
jaciel. Tym był Jeneral Olaneta, (czyli Ula-
neta iak go inne zowią gazety) który ogło-
siwszy Władzę samowładnego Króla obwinilich,
że mu zatrzymali wyrok mianujący go Wice-
Królem, co podług jego twierdzenia miał
im być z Madrytu nadesłany. Me on wielu
stronników w kraju i niewiedome co uczynił
Lazerna i Kanterak. »

Portugalia i Brazylia.

Król przestał najwyższym Władzom pro-
wincyjnym rozkaz, utworzenia listy wyborców,
którzy mianować mają Deputowanych do mają-
cych być zwołanych dawnych Kortezów. Z resz-
tą nie oznaczono ieszcze czasu do zwołania
tych Kortezów.

Rząd ogłosił nową taryfę cła, która pod-
wyższa opłatę od przywozu na towary Fran-
cuzkie od 5 do 30 procentu. — Dla ułatwie-
nia związku z osadami Portugalskimi na za-
chodnich brzegach Afryki zaprowadzono re-
gularnie tam i nazad żeglinoży statek pocztowy.

H i s z p a n i a.

Z Madrytu mamy z d. 6. Lipca nastę-
pujące wiadomości:

Król, w towarzystwie swojej dostojnyéj
Młżonki pojechał wczoraj do wód Sacedoń-
skich. Infantowie pozostali w Madrycie.

Dowódca na stanowisku Hawanny doniósł
Ministrowi morskiemu pod d. 7. Maia co na-
stępuje: »W d. 29. Marca ustaly kroki nieprzy-
jacielskie między Vera-Cruz i zamkiem San
Juan d'Ulloa. Jeneratowie Quadeloupe,
Vittoria i Santana byli w Xalapa, dla
utworzenia tamże oddzielnego od innych pro-
wincyi Kongresu, i otworzenia związków po-
między tym krajem nadbrzeżnym Meksyku a

Hiszpaniami, którzy zajęli twierdzę, panna-
cą miastu Vera-Cruz.

Konzał Królewski w Bostonie donosi
pierwszemu Sekretarzowi Stanu, Hrabi d'Ofa-
lia, co następuje: »Przez okręt Amerykański,
który zawinął do Bostonu a przybył z brze-
gów Chilijskich, dowiadujemy się z pewnością,
że wojsko rójalistów pod rozkazami Jenerała
Quitavilla zajęło znowu miasto Valdivia.«

Wielka Brytania i Irlandya.

Rząd W. Brytanii zawarł z wolnem mia-
stem Hamburgiem ugody, względem wza-
jemnego porównania podatków i należności od
okrętów i towarów w zobopólnych portach, z
owemi, które opłaca się okręty narodowe, a które
onym stożą. Ugoda stała się obowiązującą
od 1. z. m.

Wice-Admirał, Lord Beauclerc, przy
pierwszym pomysły wietrze popłynię na o-
kręcie wojennym Blanche do Lizbony, i
banderę swą zatknie na okręcie Windsor-
Castle. Blanche popłynie z Lizbony do
Ameryki południowej.

Francya.

W Izbie Deputowanych na posiedze-
niu z d. 12. Lipca obradowano dalej nad bud-
żetem wydatków. Z powodu wydatków Poli-
oyi P. Labourdonnaye mówił z zapałem;
mowy jego znaczną większością głosów nie po-
zwolono drukować. Minister Spraw Wewnętrz-
nych na nie odpowiedział. Posiedzenie było
burzliwe.

Po skończeniu rozpraw nad dodatkowym
kredytem za rok 1823, żądał Jenerał Foy po-
zwolenia do oddalenia się na czas niejski, a
otrzymawszy takowe, udał się do kąpiel w
Montd'or.

Gazeta Codzienna udzieliła przed kil-
ku dniami listu Arcybiskupa Toulouzy, w
którym tenże przeciwko rozporządzeniu Mini-
stra Spraw Wewnętrznych, na mocy którego
wszyscy duchowni umieszczeni przy semina-
ryach i instytucjach naukowych podpisać mieli
znane cztery artykuły z r. 1682, (dotyczą się
swobód Kościoła Galikańskiego) protestuje się,
i wszystkich Xieży wzywa, aby to rozporzą-
dzenie za nie były uważali. Redaktor odpowie-
działny Gazety Codziennéj z powodu n-
mieszczenia tego listu, zawierającego wezwanie
do nieposłuszeństwa przeciwko prawom odebra-

rozkaz stawienia się przed Sądem na dnia 29-
zesz. m.

W Gazecie Strasburskiéj czytamy
co następuje: »Konstytucyjonista donosi,
że trzech dyplomatycznych sjentów z Hayti,
przybyłych do Paryża, udało się do Stras-
burga do P. Esmangard, Prefekta Niż-
szego Renu, który przed kilku laty odebrał
był zlecenie do St. Domingo. Wprawdzie
Prefekt nasz miał niegdy ważne sprawy w o-
wey osadzie; atoli tyle pewno, że za pozwo-
leniem udał się do Paryża. Nie wiemy, czyli
podróż jego ma związek z układami względem
St. Domingo, lecz jest do prawdy podobną
rzeczją.

Ajenci Haytydzy znajdujący się teraz w
Paryżu, są Senatorowie: Ross i Bajard i
Notaryusz Rządowy Ronanez.«

Jenerał Lafayette miał już postanowić
w ciągu ze. mies. udać się do Ameryki pół-
nocnéj. Syn jego ma mu towarzyszyć. Prze-
łożenia Rządu Amerykańskiego, który cbiał pod
iego rozkazy oddać okręt wojenny, nie przy-
jął, i podróż te odbędzie na okręcie kupieckim
Cadmus.

Rossya.

Gazety Hamburgskie zawierają z Peter-
burga z d. 29. Czerwca: »Rzeczywisty Rad-
ca Stanu Uwarów, Naczelnik pożyczki Cesa-
rskiéj i banku handlowego wytiesiony został na
Radcę 19nego. — Ostatniéj Niedzieli d. 27.
b. m. Hrabia Laferronays, Poseł Francuzki
miał zamiar oddalić się na niejski czas, był
na pożegnaniu u N. Cesarza Jegomości i u
NN. Cesarzowych w pałacu zimowym.«

Podług ogłoszonego wykazu ceny chleba na
czas od 1go do 31go Sierpnia 1824 ważyć powinny:
bułka montowa po kr. 1/2, łót. 8 — detto po kr.
1, łót. 16 — bułka ordynaryyna po kr. 1/2, łót.
10 4/8 detto po kr. 1, łót. 21 — bochenek chleba bi-
tego po kr. 1, funt i łót. 2 5/8 — detto po kr. 3, funt 3
łót. 8 1/8 — detto po kr. 6, funt 6 łót. 16 1/8 — bo-
chenek chleba śniadego po kr. 1, funt. 1 łót. 21 7/8 —
detto po kr. 3, funt. 5 łót. 17 1/8 — detto po kr. 6,
funt. 10 łót. 4 — bochenek chleba razowego po
kr. 2, funt. 4 łót. 15 — Funt mięsa na cały mie-
siąc b. koszcie 2 kr. w M. R.

O zachowaniu tego wykazu przekonąć się można
na wadze ku temu pod ratuszem wystawionéj; oraz
wzywa się każdego, by wykroczenie przeciwne tor-
fic doniósł, a prócz zataicnia naswiłka, przyzwolę od-
bić za nagrodę.